Írta: Rostás Farkas György
2017. április 04. kedd, 15:12 -

A Cigány Tudományos és Művészeti Társaság 1996-ban rendezte meg 4. nemzetközi tudományos konferenciáját, amelynek ünnepi jelleget, hangulatot adott a Habsburg József Károly életműve emlékét ápoló „József főherceg tudományos szimpózium".

Erre a Hadtörténeti Intézet és Múzeum dísztermében került sor, ahol a kiváló személyiség történelmi érdemeit méltatták, mint a Magyar Királyi Honvédség megteremtőjét, s első főparancsnokát és oly sokoldalú, országos jelentőségű tevékenységét, és azt hogy milyen kezdeményező, úttörő szerepet töltött be cigányságunk jobb megismerése és megismertetése, a nyelvészet, az értékek felmutatása területein.

Rostás-Farkas György főszerkesztő itt közölt felszólalása nemcsak a főherceg cigány tudományos és társadalmi munkásságának jelentőségét méltatja, hanem mint-egy vallomás is arról, hogy milyen mély emberi kapcsolatok fűzték a főherceghez a cigányságot és ugyanezt ő hogy viszonozta.

„Tisztelt Emlékezők! Kedves Barátaink! Mure Amala, kon anda memento gindompe!

Azt hiszem, az ő szellemének sugallata is vezet, amikor itt, most, iránta érzett igaz szeretetünket és örök tiszteletünket először is cigány anyanyelvemen fejezem ki.

Maj sig pe romani shib vorbi tumende. Zhanav, te shunelas, bara loshasa haj kamimasa, lelas les. I vorba ka phenelpe „Kamimo" baro alav si la. Ke voj amari shib, i romani, na kade dikhelasla, sar jekh shibako professori. Pe leski rig, amari trajindi shib, sa pe kodo sas leske lasho, romesa te lelpe, haj pherdal pala e vorbi, amare nacijovosa te lelpe. Dikhas mishto: kado manush, kon zurales baro, haj godyaver sas pe ungriko them, soski bari butyi kerdas, pe sako vrama. Bare dyosa shaj gindinas pe kado, ke sode vrama, haj zor das pe amari shibaki grizhimo, haj pe romengo grizhipe. Pe kade la butya, numaj kodo si lasho, ande kas andrej o „ etoso" pe romane butya. Akanak kadi vorba „etos" (me kade gindij) chachikano kamipe phenelpe.

Cigány nyelven szóltam először, hiszen tudom, hogy ha hallhatná, milyen nagy örömmel és szeretettel fogadná. A szeretet szó itt hangsúlyos. Mert ő cigány nyelvünket nem tudományos kutatások „tárgyá"-nak tekintette. Számára élő nyelvünk a mindennapi, eleve-közvetlen kapcsolatot jelentette e nyelv „alanyával", cigány népünkkel.

Mérjük fel: Magyarország kimagasló személyiségeként milyen óriási, sokirányú szervező munkát végzett mindenkor. Ekkor megilletődve gondolhatunk arra: és ezen közben is mennyi időt, mennyi energiát szentelt nyelvünk ápolásának, a népünkkel való törődésnek. Ilyen odaadásra csak az a valaki képes, akiben az ügy iránt étosz is munkál, és az étosz itt most valóban szeretet-tartalmú.

Gorkij mondása jut eszembe: „Mi mindannyian Gogol köpenyéből bújtunk ki". Mi, cigányok és nem-cigányok, akik írókként, költőkként, kutatókként a cigány nyelv ápolását, művelését akarjuk szolgálni, „József főherceg köpenyéből" bújtunk ki. Mindannyian műveiből indultunk. Bármennyit is fejlődik korunkban a nyelvtudomány, az úttörő emléke ott világít előttünk. S az ő fénye olyan sugárzás, mely mintha átmelegítené körülöttünk a márvány-lapokat, falakat. Nem mondhatok többet: kívánom, hogy mindazok, akik cigány népünket akár a tudományokban, akár bármilyen területen pártolni, segíteni törekszenek, mindazok érzés- és gondolatvilágukban a mi József főhercegünk múlhatatlan érvényű példáját kövessék, őszintén és hűségesen.

Ahogy mi, cigányok, hűségesen őrizzük emlékét. Sar ame roma patyivales ando serojipe inkras lesko dyi.”